

Remissvar

Datum
2026-05-06

Vårt diarienummer
KV 2026-5394

Justitiedepartementet

Straffansvar för deltagande i och samröre med kriminella sammanslutningar (SOU 2026:13)

Kriminalvården har följande synpunkter på förslagen i betänkandet.

Allmänna synpunkter

Den föreslagna regleringen kommer att ligga mycket nära andra nyligen beslutade eller föreslagna bestämmelser i brottsbalken och verkställighetslagstiftningen som tar sikte på organiserad eller nätverksanknuten brottslighet.

För Kriminalvården är detta av särskild betydelse. Myndigheten har att tillämpa bl.a. bestämmelser i fängelselagen (2010:610) där anknytning till organiserad brottslighet redan i dag har, eller inom kort kommer att få, stor betydelse (se t.ex. bestämmelserna om permission i 10 kap. 1 § fängelselagen i dess föreslagna lydelse från och med den 2 juli 2026). Om likartade uttryck ges olika innebörd finns det en påtaglig risk för tillämpningssvårigheter, minskad förutsebarhet och ett svåröverskådligt regelverk.

Kriminalvården anser därför att det i det fortsatta lagstiftningsarbetet bör ske en samordning mellan den föreslagna regleringen och de bestämmelser som redan beslutats eller nyligen föreslagits i brottsbalken. Detta gäller särskilt uttrycken allvarlig brottslighet, grupp av personer, sammanslutning, involverad i, koppling till och samröre.

Synpunkter på enskilda avsnitt

13 Ett straffansvar för deltagande i och samröre med en kriminell anslutning

Uttrycket sammanslutning

I betänkandet används uttrycket sammanslutning och det anges uttryckligen att det ska vara fråga om *fler än två personer* (se t.ex. s. 301). I en annan lagstiftningsprodukt anges i stället att en grupp av personer ska omfatta såväl grupper med iakttagbar organiserad form som grupper utan sådan form, men att *minst två personer måste ingå i konstellationen* och att gruppen ska ha viss varaktighet över tid (se prop. 2025/26:181 s. 132).

Det kan naturligtvis hävdas att en grupp och en sammanslutning inte är synonyma uttryck och det kan finnas skäl att ställa upp ett högre krav för ett självständigt deltagande- eller samröresbrott än för verkställighetsregler, men skillnaden bör i så fall

Organisatorisk enhet	Adress	Telefon	E-post
Huvudkontoret	601 80 Norrköping	077-228 08 00	HK@kriminalvarden.se

förklaras. I annat fall riskerar de olika uttrycken att uppfattas som obefogade eller slumpmässiga, med tillämpningsproblem som följd.

Kriminalvården förordar därför att det i den fortsatta beredningen övervägs om kravet på antal kan harmoniseras eller, om olika lösningar behålls, att skälen för skillnaden redovisas med en tydlig motivering till stöd för tillämpningen.

Uttrycket allvarlig brottslighet

I betänkandet anges att ett riktmärke för bedömningen av allvarlig brottslighet kan vara att det för brottsligheten är *föreskrivet fängelse i fyra år eller mer i straffskalan*, samtidigt som även upprepad eller seriebetonad ekonomisk eller finansiell brottslighet samt brottslighet med samhällshotande inslag, t.ex. otillåten påverkan, ska kunna omfattas även om enskilda brott faller under den nivån (se s. 314).

I andra lagstiftningsprodukter anges däremot att det som utgångspunkt bör anses vara fråga om allvarlig brottslighet om *straffvärdet för ett enskilt brott når upp till eller överstiger två års fängelse* och att det som utgångspunkt bör anses vara fråga om allvarlig brottslighet om *ett sammantaget straffvärde kan bedömas nå upp till eller överstiga fängelse i fyra år* (se prop. 2025/26:181 s. 133 och prop. 2025/26:218 s. 144 och 206).

Kriminalvården anser att skillnaderna i vad som ska anses utgöra allvarlig brottslighet minskar förutsebarheten och försvårar för såväl domstolar som Kriminalvården att tillämpa uttrycket på ett konsekvent sätt. Kriminalvården förordar därför att uttrycket allvarlig brottslighet ses över samlat i det fortsatta lagstiftningsarbetet. Om en fullständig harmonisering inte bedöms möjlig, bör åtminstone skillnaderna beskrivas. För att underlätta tillämpningen bör också skillnaderna i hur begreppet ska tolkas tydligt motiveras.

Uttrycket samröre

I en annan lagstiftningsprodukt definieras uttrycket involverad i huvudsakligen som att den dömda är aktiv i en grupp som utövar allvarlig brottslighet, medan koppling till avser att den dömda har eller har haft samröre eller annan kontakt med personer som aktivt deltar i gruppen (se prop. 2025/26:181 s. 132 och 133). I detta betänkande används i stället uttrycket samröre, som knyts till vissa uttryckligt angivna handlingar och uppsåtskrav (se s. 349, 484 och 485).

Det är alltså inte fråga om samma rekvisit. Kriminalvården ser dock en risk för att dessa uttryck i praktiken kommer att blandas samman. Det bör därför förtydligas att samröresbrottets tillämpningsområde inte sammanfaller med Kriminalvårdens bedömning av om någon är involverad i, eller har koppling till, en grupp av personer som utövar allvarlig brottslighet, t.ex. inför beslut om permission.

Vidare vill Kriminalvården särskilt uppmärksamma frågan om frikännande domar. Om en person åtalas för deltagande i eller samröre med en kriminell sammanslutning men frikänns från åtalet och i stället döms för annan brottslighet, kan det uppkomma fråga

Organisatorisk enhet	Adress	Telefon	E-post
Huvudkontoret	601 80 Norrköping	077-228 08 00	HK@kriminalvarden.se

Remissvar

om den frikännande domens betydelse vid Kriminalvårdens senare bedömningar. Kriminalvården anser att den frågan bör belysas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

16 Konsekvensbeskrivning

Utredningen bedömer att förslagen kommer att medföra en årlig kostnadsökning för Kriminalvården om 336 miljoner kronor från och med 2028 och knyter denna bedömning till omkring 700 dömda personer per år med en genomsnittlig strafflängd om sex månader för de nya brotten. Kriminalvården delar bedömningen att kostnaderna inte kan hanteras inom befintliga anslag.

Konsekvenserna är dock inte enbart ekonomiska. En ökad andel intagna med koppling till organiserad brottslighet ställer höga krav på differentiering, säkra placeringar, bemanning, informationsunderlag, skydd mot otillåten påverkan och ett fungerande verksamhetsinnehåll. Särskilt i ett redan ansträngt platsläge finns det en risk att behovet av säkerhetsmässiga åtgärder, sysselsättning och återfallsförebyggande insatser inte fullt ut kan mötas.

Kriminalvården vill också understryka att ett effektivt genomslag för lagstiftningen förutsätter fungerande informationsförsörjning och systemstöd. Utredningen framhåller behovet av strukturerad informationsinhämtning, tillgång till domar i elektroniskt format och sammanlänkade system med delbar information, men lämnar inget konkret förslag i denna del. För Kriminalvården är detta en central fråga, inte minst för att kunna göra säkra placerings- och riskbedömningar samt för myndighetens deltagande i det myndighetsgemensamma arbetet mot organiserad brottslighet.

Kriminalvården anser vidare att utredningen i alltför begränsad utsträckning behandlar behovet av att bygga upp ett ändamålsenligt verksamhetsinnehåll för den grupp som kan komma att dömas enligt de föreslagna bestämmelserna. Om lagstiftningen ska bidra till en långsiktigt minskad återfallsrisk, bör även dessa aspekter beaktas i det kommande lagstiftningsarbetet.

Detta yttrande har beslutats av rättschefen Anneli Skoglund efter föredragning av verksamhetsjuristen Thomas Andersson. Enhetscheferna Lisa Gezelius, Henrik Holmström och Martin Lorentzon och sektionschefen Miriam Gewarges har varit med vid den slutliga handläggningen av ärendet.

Anneli Skoglund